

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
دانشکده بهداشت
گروه آموزشی : آموزش بهداشت و ارتقای سلامت
طرح درس

ترم ششم / نیمسال اول : ۴۰۴-۴۰۵	تعداد و نوع واحد : دو واحد نظری	محل برگزاری: دانشکده بهداشت
نام درس: اصول برنامه ریزی بهداشتی (پیش نیاز ندارد)	شماره درس: ۴۱۲۰۵	
رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی بهداشت عمومی	مدرس: احمد علی اسلامی Email: eslamiaa@gmail.com	

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با ماهیت، اصول و مراحل مختلف فرآیند برنامه ریزی بهداشت در نظام سلامت

- ارتقاء میزان شناخت و توان تحلیل برنامه های بهداشتی
- کسب آمادگی لازم برای مشارکت در تدوین برنامه های بهداشتی در سطح اول
- کسب آمادگی لازم در تدوین و اجرای یک طرح ارزشیابی

اهداف رفتاری:

در پایان این درس انتظار می رود فراگیران قادر باشند:

- قادر به درک و بیان تعاریف و مفاهیم برنامه، و برنامه ریزی بهداشتی باشند
- مفهوم برنامه ریزی و عناصر یک چرخه برنامه را بیان نمایند
- سطوح برنامه ریزی را بیان نمایند.
- مفاهیم تحلیل وضعیت - تحلیل جمعیت هدف را درک و بتوانند بصورت یک کار عملی ارائه نمایند
- بتوانند متناسب با یک مشکل سلامت، ابزار تحلیل SWOT را بکار بگیرد
- قادر باشند مبانی یک مشکل سلامت را با استفاده از ابزار تحلیل درخت مشکل، تبیین نمایند
- منابع و روش های جمع آوری اطلاعات را توضیح دهد
- قادر به تدوین اهداف برنامه مرتبط با یک مشکل سلامت باشند.
- قادر باشد چارچوب منطقی برنامه خود را طراحی نماید
- قادر باشد در تدوین برنامه از راهنماهای بیان شده استفاده نماید.
- قادر به تبیین اهمیت و کاربرد پایش و ارزشیابی در برنامه های سلامت باشد.

اهداف رفتاری عملی

تدوین و ارائه یک پروژه برنامه آموزشی

ارائه برنامه زمانی و اهداف درس

ردیف	تاریخ	عنوان جلسه
۱		هدف کلی جلسه اول: آشنایی دانشجویان با تعاریف و مفاهیم برنامه و برنامه ریزی بهداشتی اهداف ویژه رفتاری جلسه اول: ۱-۱- رویکرد های مهم مدیریت برنامه ریزی ۱-۲- چرخه برنامه ریزی ۱-۳- نقش ابزارها و فنون مورد استفاده در چرخه برنامه ریزی ۱-۴- محدودیت ها و توانمندی های رویکردهای برنامه ریزی
۲		هدف کلی جلسه دوم: آشنایی دانشجویان با مفهوم برنامه ریزی ۲-۱- تعریف برنامه ریزی ۲-۲- مفاهیم بیانیه چشم انداز، بیانیه رسالت و بیانیه ارزش ۲-۳- تمرین: نوشتن بیانیه های چشم انداز، رسالت و ارزش هدف کلی جلسه سوم: آشنایی دانشجویان با سطوح برنامه ریزی
۳		هدف کلی جلسه سوم: آشنایی دانشجویان با سطوح برنامه ریزی ۳-۱- سطوح برنامه ریزی ۳-۲- ویژگی های برنامه راهبردی ۳-۳- ویژگی های برنامه عملیاتی ۳-۴- روابط بین سطوح برنامه ریزی ۲-۵- تمرین: دانشجویان در یک فرایند تعاملی با ذکر نمونه ، مفاهیم اساسی برنامه ریزی را بحث نمایند.
۴		هدف کلی جلسه چهارم: آشنایی دانشجویان با تحلیل وضعیت - تحلیل جمعیت هدف ۴-۱- اهمیت تحلیل وضعیت و مشکل ۴-۲- اهمیت و چگونگی توصیف جامعه هدف ۴-۳- اهمیت و نقش مشارکت اجتماعی در موفقیت برنامه ۴-۴- تمرین گروهی: نوشتن تعریف منطقی جمعیت فرضی مرتبط با یک مشکل
۵		هدف کلی جلسه پنجم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل : تحلیل ذی نفعان - حامیان ۵-۱- ذی نفعان مرتبط با یک مشکل ۵-۲- مهمترین طبقات ذی نفع ۵-۳- اهمیت ذی نفعان را در موفقیت یا شکست برنامه ۵-۴- روشهای شناسایی ذی نفعان و نقش آن در موفقیت برنامه ۵-۵- نقش منابع مادی و غیر مادی را برای ایجاد حمایت ۵-۶- تمرین گروهی: جدول ذی نفعان احتمالی مرتبط با مشکل
۶		هدف کلی جلسه ششم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل : تحلیل SWOT ۶-۱- تحلیل SWOT مرتبط با یک مشکل ۶-۲- اهمیت تحلیل SWOT را در موفقیت یا شکست برنامه ۶-۳- تحلیل مولفه های اصلی تحلیل SWOT را با مثال ۶-۴- تمرین گروهی: جدول SWOT مرتبط با مشکل مبتنی بر روش چهار مرحله ای

۷	هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل: تحلیل مشکل ۷-۱- تحلیل مشکل ۷-۲- اهمیت تحلیل مشکل را در تدوین اهداف و راهبردها ۷-۳- سه گام اساسی در تحلیل مشکل را با مثال ۷-۴- تمرین گروهی: جدول تدوین درخت مشکل (problem tree)
۸	هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی دانشجویان با منابع و روش های جمع آوری اطلاعات ۸-۱- منابع اطلاعات برای تحلیل مشکل ۸-۲- منابع اطلاعات اولیه و ثانویه ۸-۳- ملاک های مهم یک منبع اطلاعاتی معتبر ۸-۴- روش های عمده جمع آوری اطلاعات ۸-۵- نیاز سنجی را تشریح کند و اهمیت آن را در تحلیل مشکل ۸-۶- تمرین گروهی: ادامه جدول تدوین درخت مشکل (problem tree) و رسیدن به شبکه علیت.
۹	هدف کلی جلسه نهم: آشنایی دانشجویان با تدوین اهداف برنامه ۹-۱- هدف کلی و اهداف رفتاری را تعریف کند. ۹-۲- روابط بین بیانیه، رسالت، تحلیل مشکل، اهداف، فعالیت ها و طرح ارزشیابی ۹-۳- ویژگی های یک هدف رفتاری را بر اساس شاخص های SMART و RUMBA ۹-۴- تمرین گروهی: انتخاب اهداف (Objectives tree) و تدوین اهداف مبتنی بر شبکه علیت.
۱۰	هدف کلی جلسه دهم: آشنایی دانشجویان با چارچوب منطقی برنامه ۱۰-۱- نقش الگوی منطقی برنامه را در دستیابی به موفقیت ۱۰-۲- عناصر مهم یک الگوی منطقی (درونداد- فرایندها و فعالیتها برونداد، پیامد و فرضیات) را تحلیل نماید. ۱۰-۳- قادر باشد، جایگاه تحلیل SWOT، problem و Objectives را در الگوی منطقی ۱۰-۴- تمرین گروهی: ترکیب نتایج ابزارهای تحلیل
۱۱	هدف کلی جلسه یازدهم: آشنایی دانشجویان با تدوین برنامه ۱۱-۱- ضرورت تعیین دروندهای مناسب با مشکل ۱۱-۲- تشخیص و تعیین اهداف فرایندی، اثر و پیامد ۱۱-۳- تحلیل اندازه پیامد مناسب و مورد انتظار ۱۱-۴- تدوین نشانگرهای پیامد نهایی، اثر، برونداد و درونداد ۱۱-۵- تعیین پیش فرضهای پیامد نهایی اثر، برونداد، فعالیتها ۱۱-۶- پیش فرض های برنامه ۱۱-۷- تحلیل چگونگی کسب مربوط به نشانگرها ۱۱-۸- تمرین گروهی: تدوین جدول اهداف برنامه (هدف کلی، هدف های پیامدی، هدف های برونداد و فعالیت ها)
۱۲	هدف کلی جلسه دوازدهم: تمرین، فعالیت عملی دانشجو: تدوین جدول اهداف و نشانگرها ۱۲-۱- تعیین نشانگرها مبتنی بر هدف های هر بخش ۱۲-۲- تعیین پیش فرض ها مبتنی بر هدف های هر بخش ۱۲-۳- تعیین ملاکهای ارزشیابی مبتنی بر هدف های هر بخش
۱۳	هدف کلی جلسه سیزدهم: آشنایی دانشجویان با روش اجرای برنامه - تعیین جدول و بودجه برنامه ۱۳-۱- تعریف جدول فعالیت ها ۱۳-۲- اهمیت تدوین جدول فعالیت ها ۱۳-۳- اهمیت تعیین مسئول هر فعالیت برنامه ۱۳-۴- اهمیت مدیریت زمان فعالیت های برنامه ۱۳-۵- نقش اساسی بودجه را در کل چرخه برنامه ریزی، ۱۳-۶- بودجه بندی فعالیت ها و اختصاص منابع مبتنی بر فعالیت

		۷-۱۳- تمرین گروهی: تدوین جدول زمانی فعالیت ها و تعریف بودجه برای هر فعالیت
۱۴		هدف کلی جلسه چهاردهم: آشنایی دانشجویان با اهمیت ثبات و استمرار برنامه ۱-۱۴- اهمیت لحاظ و توجه نمودن به حفظ و استمرار یک برنامه سلامت، قبل از اجرا، ۲-۱۴- جنبه های فردی نظیر انگیزه، جنسیت،... موثر در حفظ و استمرار یک برنامه ۳-۱۴- جنبه های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی نظیر قوانین، هنجارها و تصمیم سازان موثر در حفظ و استمرار یک برنامه ۴-۱۴- جنبه های توانمندی فردی، اجتماعی نظیر پول، تخصص، تکنولوژی، مهارت و... در استمرار یک برنامه ۵-۱۴- جنبه های تهدید برنامه، فقدان مشارکت موثر اجتماعی، وجود رقبا، فقدان یک ساختار سازمانی توانمند و مورد حمایت در اجرای برنامه و... در استمرار برنامه ۶-۱۴- تمرین گروهی: تدوین جدول و تعیین و برقراری منابع حمایتی از استمرار برنامه (تحلیل SWOT)
۱۵		هدف کلی جلسه پانزدهم: آشنایی دانشجویان با اهمیت پایش و ارزشیابی ۱-۱۴- تعاریف پایش ۲-۱۴-۲-۱۴- عناصر پایش و ارزشیابی را در چرخه برنامه ریزی ۴-۱۴- اهمیت تدوین یک برنامه پایش و ۱-۱۵- تعاریف، کارایی، اثربخشی و بهره‌وری ۲-۱۵- رابطه بین هزینه بهره‌دهی و هزینه اثربخشی -۷- تمرین گروهی: تدوین یک طرح پایش و ارزشیابی
۱۶		ارزیابی تکلیف، تدوین یک برنامه مرتبط با یک مشکل سلامت
۱۷		ارزیابی تکلیف، تدوین یک برنامه مرتبط با یک مشکل سلامت

روش تدریس در جلسات:

الف) وظایف فراگیران:

مرور مطالب درسی و پاسخ به سوالات و رفع اشکال
مطالعه و سوال از منابع مرتبط،
تکلیف، بصورت تدوین گام به گام تدوین یک برنامه مرتبط با یک مشکل سلامت

ب) قوانین و مقررات کلاس:

- پیشنهاد حذف عناوین و یا جایگزین عناوین دیگری از نظر اینجانب بلامانع و قابل اجراست.
- دریافت به موقع مطالب ارائه شده و ارائه بازخورد ضروری هست.
- طرح سوال برای دانشجویان یک ارزش است و امتیاز به آن تعلق می‌گیرد
- ضبط و یادداشت برداری از مطالب کلاس آزاد است.
- غیبت دانشجویان بیشتر از سقف منجر به حذف واحد، و هر جلسه غیبت موجب کسر نمره می‌شود.

فرایند ارزشیابی

ردیف	شرح فعالیت	درصد	نمره
------	------------	------	------

۲	۱۰	حضور منظم، انجام تکالیف و شرکت فعال در مباحث درسی	۱
۷	۳۵	گزارش مرحله ای و ارائه کتبی پروژه تحقیق	۲
۲	۱۰	آزمون تکوینی	۳
۹	۴۵	آزمون تراکمی	۴
۲۰	۱۰۰	جمع	

تاریخ امتحان پایان ترم: بر اساس تقویم آموزش

منابع اصلی درس

1. Health program Planning and Evaluation, L. Michele Issel.
 2. The New World of Health promotion, New program Development , Implementation and evaluation, Bernard J. Healey and Robert S. Zimmerman Jr.
 3. Assessment and Planning in health programs, Bonni C. Hodges and Donna M. Videto .
 4. Health program Planning An Educational and Environmental Approach, Green & Kreutzer
 5. Health Promotion Programs, Carl I. Fertman Diane D. Allensworth
۶. اصول برنامه ریزی بهداشتی، ترجمه دکتر فرید عبادی فرد آذر
 ۷. برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت، دکتر محمود نکویی مقدم
 ۸. مدیریت و برنامه ریزی بهداشت و درمان ، دکتر سعید آصف-زاده
 ۹. برنامه ریزی استراتژیک دکتر سیدجمال الدین طیبی، دکتر محمدرضا ملکی